

Jak a v čem by bylo možno zmechanisovat a zjednodušit výcvik?

(Dokončení.)

III. Výcvik čety a roty.

Do poslední části svých úvah shrneme možnosti mechanisace a zjednodušení úkonů u čety a roty.

Srovnáme-li definice, kterými Cvičební řád P-I-1 oceňuje obě jednotky, shledáme podstatný rozdíl. V čl. 320 praví o četě: „Četa je největší jednotka pěchoty, jež m ů ž e ještě manévrovati za přímého velení svého velitele.“ V čl. 372 pak „Rota je jednotka způsobilá řešiti jednoduchou taktickou úlohu.“

Podle toho je velitel čety pouhým výkonným orgánem velitele roty a četa sama má býti co možná strojem, schopným okamžité reakce na impulsy dané jejím velitelem. Naproti tomu činnosti velitele roty je přiznán určitý taktický význam.

Kdybychom se řídili duchem těchto definic, musili bychom přestati se snahou zmechanisovat a zeschematisovat výkon již u čety. Naší snahou však musí být, ulehčiti všem velitelům, kteří musí plniti své úkoly za nejtěžších podmínek, t. j. přímým vlivem bojiště. A tu musíme konstatovati, že se velitel roty většinou nepohybuje v prostředí, které je dostatečně klidné nebo alespoň chráněné před přímými vlivy boje. Velitel roty je nadto zaměstnán daleko větší měrou kontrolou výkonu podřízených velitelů než na př. velitel praporu, který již může do jisté míry spolehnouti na zkušenost a rozvahu svých velitelů rot. Činnost velitele roty a postupné situace v boji vyžadují dále stálého bezprostředního sledování boje a přímých a okamžitých zásahů, takže snaha usnadnit i jemu plnění úkolů má své oprávnění.

Než vraťme se ještě k definici čety: P-I-1 připouští, že četa ještě m ů ž e manévrovati za přímého velení svého velitele. Slovo „může“ ne-

odpovídá dobře naší doktríně, podle které má velitel udržeti svou jednotku co nejdéle v ruce, a proto u čety by bylo správnější nahraditi je slovem „musí“ nebo „má“. Válečné zkušenosti nám potvrzují, jak silně jsou výkonnost čety a zejména její morálka závislé na osobě velitele čety, jenž je prvním velitelem s autoritou důstojníka na stupních velitelského žebříku. I v situacích svrchované nepříznivých — za velkého rozptýlení — má závislost na veliteli a na části, které on osobně velí, velikou úlohu.

Kdyby bylo možno shromáždit drobné epizody na př. z italského bojiště, z takové 10., 11. a 12. italské ofensivy, v nichž bylo použito všech moderních bojových prostředků, vynikla by nám teprve a znovu jasně působnost přímého vlivu nejnižšího velitele. Vždyť z této působnosti a závislosti přímo vyplývaly i bojové tvary; k útokům a protiútokům vyrazely řady drobných hloučků seskupených kolem velitelů a lehkých kulometů. Na této působnosti, u níž nutno zdůrazniti, že je vzájemná, závisel většinou i výsledek akcí. Bohužel tyto drobné zkušenosti, mající však veliký význam pro boj v pravém smyslu slova, nám nezachyceny unikají, doba je skresluje, lidská paměť je upravuje.

Z válečných zkušeností také víme, jak těžko je ovládnouti v boji četu, a proto musíme jejímu veliteli dáti prostředky, jimiž by ji udržel v ruce. Jsou to kromě prostředků jiných i všechny mechanické reakce na jeho rozkazy. Přihlédneme-li k výcviku, vystupuje v řadě jednotlivých výcvikových složek pro tento účel nejvíce do popředí cvičení v pohyblivosti. Cvičení v pohyblivosti, započaté při výcviku družstva, dosáhne při četě svého vrcholu. Jím upevníme vnitřní vztah družstev a připoutáme nejen všechny složky čety, nýbrž i každého jednotlivce na osobu velitele čety a zajistíme tak, že vždy a za každé situace bude pozorován a jeho rozkaz splněn.

P-I-1 měl pravděpodobně na mysli námi vytčený účel cvičení v pohyblivosti při stylisaci prvního odstavce článku 349. Ovšem to, co následuje v dalších odstavcích a člancích, je velmi nedokonalá ilustrace dobré zásady. Snad právě tyto odstavce byly příčinou, pro kterou cvičení v pohyblivosti bývá zhusta nedoceňováno.

Zcela správně však P-I-1 rozlišil význam cvičení v pohyblivosti podle úrovně jednotky a nezmiňuje se již o něm při výcviku roty. Pokračovati v něm i v tomto období výcviku bylo by již bezduchým a neúčinným přenášením výcvikových metod. Rota za pohybu — mimo případy, kdy se pohybuje v sevřených tvarech — nebude již tvořit jednotlivé těleso. Čety samy se přizpůsobují podmínkám postupu a přispívají tak k onomu složitému a nepravidelnému obrazu, jímž působí pohyb roty.

Podobné rozdíly v jednotlivých výcvikových složkách zjistíme i dále, přidružuje se programu vytčeného při úvahách o výcviku družstva. Již předem můžeme konstatovati, že při postupu od nižší jednotky k vyšší ubývá možností mechanisovat výkony v užším smyslu slova, kdežto naopak rozšiřují se možnosti pro schematisování.

V mechanisaci úkonů jednotlivce nepřináší výcvik v četě a ovšem i v rotě nic nového. Ta dosáhla svého vrcholu při výcviku družstva. Avšak důslednou kontrolou v období výcviku těchto jednotek zdokonalíme zmechanisování a udržujeme jednotlivce v stálé pohotovosti k výkonu.

Od důsledné kontroly výkonu nesmíme však upouštět ani při výcviku dalších větších jednotek. Je běžná zkušenost, že vojáci pracují do břez a ukázněně, pokud se cvičí v družstvu a v četě, čím více se přechází k výcviku větších jednotek, tím je práce jak jednotlivců, tak i družstev a čet horší. Důsledná kontrola musí sledovat i vžití žádaných úkonů, její nedostatek znamená ještě v činné službě zapomínání a připuštění značného uvolnění výcvikové kázně.

Pokračovati lze ještě v zmechanisování podřízených jednotek, a to ve všech případech, vyžadujících buď současného výkonu nebo vzájemné součinnosti, vyrazení celé čety nebo roty k útoku, kombinace palby a pohybu družstev, zasazení záložní jednotky, prostřelování nebo ochrana křídla palbou zadního sledu, udržování styku a spojení atd.

Obdobně jako u družstva je nutno cvičiti jednotlivé složky, z nichž se skládá manévry jednotky, odděleně až do zmechanisování. Zejména pak je nutno znovu zdůraznit, že tímto způsobem musíme nacvičovat především pohyb přiměřený zaujímaným tvarům.

Mimo to u čety a roty se nám naskytují nové složky bojových úkonů, v nichž můžeme s úspěchem uplatnit mechanisaci jako prostředek spolehlivého výkonu, na př. činnost různých skupení, součinnost s útočnou vozbu, s letcem a p. Zvlášť velký význam pak má mechanisace pro boj v lese nebo v noci. Nedostatek rozhledu pro oba protivníky dovoluje velmi schematický a mechanický výkon, snaha zajistit udržení směru a vnitřní spojitosti jej dokonce doporučuje.

Usnadnění výkonů velitelských.

Mechanisaci velitelských úkonů tak, jak bylo o ní psáno u družstva, ubývá u dalších jednotek významu. Uplatní se ještě u velitele čety, ovšem ne již pro celou četou jako spíše pro družstvo, které velitel vede osobně. Jde hlavně o okamžitou reakci na vnější vlivy. U velitele roty pak lze již předpokládati více rozvahy žádoucí větší odpovědnosti a vyplývající jak z fyzického stáří, tak z vědomí velitelské převahy, později i z větší bojové zkušenosti, takže zde není ani nutno uvažovat o podobných možnostech.

Nejvíce možností najdeme arci v schematisaci.

a) Realisace velitelského rozhodnutí se jeví většinou v zaujetí určité sestavy v daném prostoru a v určené době. Myšlenkový postup velitelů jednotek, kterými se zabýváme, je ve skutečnosti poněkud odchýlný od metodického postupu, jakému jsme zvyklí v teorii.

Vžijeme-li se a vzpomeneme-li si na různé bojové situace, v nichž velitel roty dostává rozkaz velitele praporu a vydává svůj rozkaz, můžeme si teprve v celém rozsahu uvědomiti, jak absurdní a odsouzení hodná je praxe několikastránkových rozkazů velitelů praporů a velitelů pluků (pro prapory). Není dostatek klidu a obyčejně ani dostatek času a tak velitel po nejnnutnějších závěrech, v nichž si uvědomí:

1. co má vlastně dělat,
2. jaká opatření musí učinit k zabezpečení své akce. Je nucen vydati rozkaz.

Účelem předběžného výcviku jest, aby rozkaz byl úplný a vyjadřoval provedení pojatého úmyslu. Svým úmyslem usměrněn vydává velitel

ústní rozkazy téměř automaticky. A jistě že při nařizování sestavy (tvaru) se mu podvědomě vybavují geometrické obrazce schemat uvedených v předpise. Je to přirozené a praktické, a proto nelze se pozastavovati nad tímto postupem. Zde však nastává jedna z obtíží. Které z předepsaných schemat bude nejvhodnější?

P-I-1 jich uvádí poněkud mnoho, snad ze snahy uvarovati se kdysi proskribované schematisace, snad jako důkaz pružnosti organizace čety a roty; uvádí u každé jednotky tolik různých geometrických obrazců, kolik jich dovoluje vytvořit počet složek dotčené jednotky. Posuzujeme-li pak všechny tvary uvedené v P-I-1, nezabýváme se pochybností o účelnosti některých. Jako důkaz našeho tvrzení hodí se nejlépe příklad rozčlenění roty ve třech sledech — tvar kosočtvercový — na str. 161. Je to zřejmě tvar roty prvního sledu, kde čelní četa s družstvy na úrovni zajišťuje sestavu celé roty. Žádný velitel roty nesmí zaujmouti tento tvar, chce-li zabrániti tomu, aby hned při střetnutí nedošlo k chybě, před kterou má svou jednotku co nejdéle chrániti, t. j. k smíchání čet. Čelní četa bez jakékoli hloubky a k tomu široce rozčleněná, zastaví se jistě před sebe slabším odporem. Velitel roty nemůže předvídati, že k zastavení dojde v místě, kde by mohl čelní sled překročiti zadními četami a také k tomu nejčastěji nedojde. Nezbyvá než nasadit druhý sled a bojovat hned od začátku s jednotkou do určité míry desorganizovanou ze $\frac{3}{4}$.

Redukce počtu tvarů uchrání velitele v míru před výtkami, že zaujal nesprávnou sestavu, ve válce pak mu usnadní rychlé rozhodování.

K stanovení nejnutnějšího počtu tvarů skutečně účelných je především nutno uvědomiti si zásady, podle kterých se má postupovati:

1. Jednotka má míti alespoň na začátku boje určitou část v záloze, což znamená rozčlenění nejméně ve dva sledy.
2. Není nutno uváděti odchylky od základních tvarů, poněvadž jsou přirozeným následkem přizpůsobení jednotky terénu.
3. Tvar jednotky má býti takový, aby měl dostatečnou průraznou nebo palebnou sílu, odpovídající velikosti dotčené jednotky a schopnost při nejmenším čelně upoutati napadeného protivníka.

Posuzujeme-li pod zorným úhlem vytčených zásad tvary čety a roty, docházíme k těmto závěrům:

1. U čety:

Tvar rozčleněný (rozvinutý) v jednom sledu je nevýhodný jako trvalý. Přechodně ho lze použiti jen k překvapení, t. j. k současnému vyřazení celé čety nebo k překročení nebezpečných prostorů (hřbetů). Pro četv v prvním sledu postačí tvar se dvěma družstvy v prvním, s jedním v druhém sledu, a to jak za přibližování, kdy dává nejlepší podmínky pro přechod k útoku, tak ovšem i za útoku. V druhém sledu postačí tvar opačný: jedno družstvo v prvním a dvě v druhém sledu. Je pružný pro přizpůsobování prostředí a lze jej lehce ovládat.

Mimo to má nepopiratelné výhody pro rozčlenění na vzdálenost, a to pro využití skrytů a pro průchod soutěskami. Při tom dáváme na uvažovanou, zda by tento tvar nemohl u čety nahradit i rozčlenění stupňovité.

2. U roty:

Tvar obdélníkový je nájisto nejvýhodnější a jest arci také základním tvarem roty. Za přibližování lze jej lehce ovládat, je pružný pro event. změnu směru a je dobrým přípravným tvarem pro přechod do útočné sestavy. Za útoku pak zaručuje rotě značnou mohutnost. Důvody, jež vedly k jeho ocenění za přibližování, doporučují jej i pro roty zadních sledů za útoku.

Neméně důležitý je tvar: tři čety v prvním a jedna v druhém sledu, který se nutně objeví jak za přibližování, tak za útoku, zvláště na širokých frontách. Za přibližování se uplatní i rozčlenění čet na vzdálenost pro využití skrytých pásem.

U roty je nutno uvažovati již i o tvarech vhodných pro přímou ochranu křídla. Rota v prvním sledu na křídle musí pečovat o přímou ochranu boku svého prvního sledu. Tato povinnost vede k nuanci tvaru obdélníkového v lichoběžníkový, který lze ještě vzít za tvar základní. Posunuti další čety za střed, jak uvádí P-I-1 v čl. 387, vyplyne spíše ze snahy velitele roty i čety, vést ji skrytě a umisťovati ji tak, aby zůstala zachována volnost manévru.

Plná péče o zajištění boku připadá zejména veliteli praporu. Nejvýhodnějším tvarem pro rotu druhého sledu, mající za úkol ochranu boku prvního sledu, jest opět tvar obdélníkový, při čemž se rota podle terénu může pohybovat až na vzdálenost účinné palby svých samočinných zbraní. Tento způsob ochrany je dojista výhodnější než roztažení roty ve čtyřech sledech. Tvar těžko ovladatelný a málo účinný. Pokrytý terén si snad někdy vyžádá hlubší rozčlenění. V takovém případě pravděpodobně postačí rozčlenění ve tři sledy (P-I-1, str. 162), kdy dvě čety čelního sledu zaručují i úměrnou palebnou mohutnost čelní.

Přiznáváme-li veliteli praporu hlavní starost o zajištění boku, zdá se snad protichůdnou naše snaha zmechanisovat tuto péči již od družstva. Ve skutečnosti však péče o zajištění boku není nikdy dostatečná. Tam, kde jednotka jest umístěna již od začátku na křídle, lze pokládati opatření velitele praporu za dostatečná, kde se však tato situace vytvoří teprve za boje, je nutno nebezpečí paralysovat postupně zdola. A k odstranění tohoto nebezpečí musí právě vésti promyšlená mechanisace všech opatření.

Uvedeným počtem základních tvarů by byl dostatečně vyčerpán počet schemat pro přibližovací a útočné tvary čety i roty.

b) Redakce rozkazů a hlášení:

Pevná a stálá konstrukce rozkazů a hlášení má pro velitele čety a roty dvojí význam:

je dobrou mnemotechnickou pomůckou pro rozkazy vydávané převážně ústně,

usnadňuje orientaci a zapamatování rozkazů podřízeným velitelům.

Konečně není ani nutno uvádět mnoho důkazů pro to, čemu praxe sama pomáhá k platnosti. Vlivem různých škol, kursů, soukromého studia i praxe vytvořil si každý velitel schemata pro své rozkazy a bez nich se ani neobejde. Pokud tato praxe zůstává jen u pružného užívání schemat struktury rozkazů, je částečným výsledkem odborného vzdělání a

je nutno ji podporovati. Závisí pak již na dotčeném veliteli, zda dovede použití jednoduchého schematu a přizpůsobit je všem rozkazům, či zda si vytvořil schemat několik (pro přibližování, útok, obranu atd.). Proto také nehodláme ani doporučit nějaké nové nebo universální schema. Je však přirozené, že používání takřka „specialisovaných“ schemat pro jednotlivé druhy boje nesmí směřovati k nežádoucímu reprodukování celých frází nebo i statí řešení jiných situací. Nový Cvičební řád neměl by se vyhnouti zařazení jednoduchých, základních schemat.

c) Obdobně jako u družstva najdeme i u čtyř a roty značný počet případů, jež lze řešiti stereotypními opatřeními nebo úplně schematicky. Obdobně jako tam mohli bychom studovati činnost velitele na dosaženém cíli nebo na křídle. Jen k druhému případu nutno připomenout, že u čtyř a roty schematické opatření k zajištění boku nezáleží jen ve vyslání patračů (hlídky a p.), nýbrž i v samočinném zajištění sestavou, na př. u čtyř to bude přechod v tvar stupňovitý nebo námi navrhovaný s družstvy na vzdálenost.

Z dalších příkladů jmenujeme ještě: přechod hřbetu nebo jiných ohrožených prostorů, účast jednotky druhého sledu v boji palbou buď mezerou nebo na křídle, provedení přepadu atd.

Jsme si vědomi, že látka nebyla ještě ani zdaleka vyčerpána. Nebylo to ani účelem článku, jenž po našem přání by se měl státí podkladem pro diskusi. Neuvažovali jsme zde ani o všech jednotkách, u kterých snaha zjednodušiti a zmechanisovati některé úkony může přiněsti užitek. I u praporu se najde dosti možností zjednodušit funkci velitele a snaha o zjednodušení musí vésti k opravě dnešní složitosti úkonů velitele praporu. Zkušenosti velitelů však dojdou sami k závěrům, kde lze ulehčiti výkon schematisací, aniž to bude na závalu taktickým zásadám.

Pěchota u nás a v cizině.

stábní kapitán J. M. S m a z a l:

Pešadisko-artileriski glasnik.

Před krátkou dobou vyšlo první číslo nové jihoslovanské revue, sloučené z býv. „glasniků“ pěchotního a dělostřeleckého, v níž úvodní, programový článek napsal div. gen. Grgur V. Ristić, bývalý velitel sarajevské pěchotní střelecké školy, vynikající učitel a hlasatel praktické vzájemnosti mezi pešáky a dělostřelci, jak jest ostatně viděti z přehledu hlavních myšlenek jeho úvahy i z výsledné realizace jeho snah o jednotný, společný časopis pro obě hlavní zbraně.

„Ze všech složek armády jsou v boji nejvíce na sebe odkázány pěchota a dělostřelectvo; v žádném jiném případě nezáleží tolik na důkladném a podrobném obapolném poznání a na stálé, těsné, vydatné a účinné spolupráci. Zkušenosti ze světové války nejlépe poučují o tomto kategorickém postulátu dneška pro vítězný zítřek, neboť právě velká válka dokázala, že, je-li pěchota nazývána „královnou boje“, přísluší artillerii stejně plným právem titul „královna palby“. Ovšem, tak jako každé hodnocení, každé uznání nebo čestná kvalifikace, i tato epitheta logicky zavazují k mnoha důsledkům. Je na bile dni, že společný úkol v boji poutá obě zbraně co nejtěsněji. Dosáhnouti úspě-